

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Banca Poporală” Dej, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreană”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare” Miercurea, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chiorana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economia” Cohalm, „Economul”, „Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănițerul”, „Hațegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Industria”, „Iulia”, „Lipovana”, „Lugoșana”, „Luceafărul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”, „Patria”, „Plugarul”, „Poporul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Caransebeș”, „Sebeșana”, „Sebeșul-săsesc”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”, „Timișana”, „Ulpiana”, „Unirea”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărăndeană”, „Zlăgnea”, „Agricola”, însoțire economică de magazin și anticipațiuni, Hunedoara.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—.

DIRECTOR
IOAN I. LĂPĚDATU.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul IX.

Sibiiu, 13 Octomvrie 1907.

Nr. 41.

Afacerile hipotecare și situațiunea financiară.

S'a arătat de mai multeori în revista noastră, că greutățile financiare prin cari trecem de prezent se resimt cu deosebire la afacerile de credit hipotecar. Urcarea aproape anormală a etalonului de interese a avut urmări nefavorabile pentru acest soi de afaceri de bancă, deoarece capitaliștii s'au reținut a-și mai plasa banii în titlurile institutelor emitente de scrisuri fonciare, fiindcă în urma urcării continue a etalonului pe piața liberă, ele n'au mai prezentat o rentabilitate corespunzătoare. Prin această împrejurare acordarea de împrumuturi hipotecare nouă a devenit aproape imposibilă. Dar nu numai atât! Chiar și cercurile financiare cari posedau astfel de titluri fonciare — străinătatea — au căutat să le realizeze, să ajungă la capital de circulație, care să le aducă un venit mai mare. Titluri de zeci de milioane au fost prezentate băncilor indigene pentru rescumpărare, titluri, cari natural au și trebuit a fi rescumpărate pentru a nu le lăsa să se deprețieze și pentru a salva reputațiunea institutelor ce le-au emis. Astfel institutele emitente de valori cu acoperire fonciară nu numai că n'au mai căpătat capital nou pentru afacerile lor de credit hipotecar, dar au trebuit ca chiar însele să aducă mari jertfe financiare pentru salvarea valorilor lor, ajunse la vânzare. Natural deci că în urma unor astfel de împrejurări nepriincioase afacerile nouă au trebuit să se sisteze cu totul.

Afirmațiunile noastre de până aci se adevăresc cu prisosință prin datele bilanțului semestral al marelui Bănci ungare de credit fonciar din Budapesta, cari s'au dat publicității în cursul săptămânei trecute. Din acele

date rezultă, că profitul curat al acestui însemnat institut pentru semestrul prim al anului curent este de K 2.879,740 față de K 3.601,096 din semestrul corespunzător al anului trecut, adică cu o diferență în minus de K 721,356. Diferința aceasta provine — cum spune însuș raportul numitei bănci — cu deosebire de acolo, că Banca neputând plasa scrisuri fonciare, deci neputând ajunge la capital, s'a abținut a mai acorda împrumuturi, prin cecece s'a lipsit de toate acele profite — de altcum destul de mari — ce de regulă rezultă din incheerile afacerilor nouă. Anul economic nefavorabil încă își are partea sa la reducerea acestui profit. Debitorii n'au mai putut — ca de pildă în anii mai buni — să achite din împrumuturile luate, așa că Banca n'a mai încassat stornurile, cari deasemenea formează o poziție însemnată în venitele institutelor de credit fonciare. Singurele venite cari s'au putut susține în acest an, din punct de vedere economic și financiar atât de rău, au fost: cvota din interesele împrumuturilor acordate în cursul anilor de mai nainte și dobânzile efectelor publice ce le posedă numita bancă.

Dar situațiunea financiară nefavorabilă din anul acesta va fi avut influință și asupra afacerilor hipotecare dela institutele mici și mijlocii. Nici aceste — din cauza banilor scumpi — nu vor mai fi fost în stare a acorda credite hipotecare nouă și nici la aceste — din cauza anului economic rău — nu se vor fi replătit din împrumuturile vechi. Ba, consecvențele stării financiare nefavorabile le vor fi simțit băncile mici și mijlocii cu mult mai mult ca cele mari, cu deosebire pentru acele împrumuturi hipotecare pe cari le-au acordat în trecut cu dobândă redusă, dar cari n'au fost cedate, adică pentru cari n'au obținut capitaluri pasive de durată lungă și cu etalon stabil. Se știe adică, că concu-

rența în creditele hipotecare a fost totdeauna foarte mare așa că dobânda la împrumuturile de natura aceasta — chiar și la băncile mici — s'a fost redus la, ba uneori și sub 6%. Ori, aceasta a fost cu puțință din cauza ieftinătății banilor în trecut. Multe bănci însă — numai din râvna de câștig — nu se vor fi uitat la natura izvoarelor de credit ce le steteau la dispoziție, ci au cerut și luat credite de ori și unde puteau. Multe vor fi luat credite de reescont ca să le plaseze în pretenziuni cu scadențe îndepărtate, făcând în chipul acesta greșeli cari azi se răsbună amar. Căci izvoarele de credite de un timp încoace s'au scumpit în așa măsură încât banii de reescont au ajuns a fi mai scumpi chiar și decât dobânda ce în multe părți se încasează pentru împrumuturile hipotecare. În asemenea cazuri pierderea e evidentă, pierdere care va dura tot timpul cât banii vor fi scumpi. Și desigur vor fi multe bănci — chiar și dintr'ale noastre — cari vor fi făcut în trecut astfel de greșeli, pe cari azi le ispășesc scump de tot. Din acest punct de vedere privită situațiunea creditelor hipotecare la băncile mici și mijlocii, cu un cuvânt la cele ce nu emit scrisuri fonciare ori n'au cedat pretenziunile lor de durată lungă — devine cu mult mai gravă ca a băncilor mari.

În aceste vremuri grele bine au putut să umble numai acele institute cari au cultivat de predilecție afacerile de cambii, afacerile de scadențe scurte. Acestea au putut să-și acomodeze etalonul afacerilor lor active amăsurat schimbărilor ivite în dobânda capitalurilor passive ce le folosesc. Faptul acesta va eși clar la iveală în bilanțurile de încheiere. La conturile de profit ale unor astfel de bănci nu se vor experia reduceri atât de mari ca la băncile hipotecare sau la cele ce n'au ținut samă de proporția scadențelor între afacerile lor active și pasive.

Totăsemenea bine vor umblă și acele dintre bănci cari s'au apucat din vreme de mobilizarea pretenziunilor lor de durată lungă. La unele ca aceste urcarea etalonului nu va lăsa urme grave. Ele și-au asigurat — prin cedări — astfel de capitaluri passive, a căror dobândă a rămas neschimbată și cari nu li s'au putut abzice.

Dar nu-i nimic. Cel puțin din experiența anului acesta vor învăța conducătorii băncilor mult, foarte mult. Ei vor vedea aievea că împrumuturile hipotecare cu dobânzi reduse numai în acel caz e conștient să se dea, dacă pentru ele se pot obține capitaluri pasive de durată lungă și cu o do-

bândă mai mică ca ceea ce se încasează. Totăsemenea vor învăța a alege timpul pentru obținerea unor astfel de capitaluri și nu se vor mai lăsa surprinși de vremuri grele ca cele de azi. Cu un cuvânt vor învăța calea sigură pe care o bancă poate să-și asigure pentru orice vremuri un profit sigur și constant. Căci numai când conducătorii institutelor de bani vor fi convinși înșiși de adevăratele principii ale politicii de bancă, și numai când se vor nizuși ale urmă și pune în aplicare, numai atunci se poate pune bază consolidată acțiunilor economice și financiare trainice și conștiente. Altcum totul rămâne o structură slabă, pe care orice vânt mai mare și orice vreme mai grea o poate destrămă și nimici. O casă pusă pe temelie de năsip — întocmai ca a nesocotitului din biblie.

Bancă independentă sau bancă comună?

După pertractări peste pertractări, cari păreau a nu mai avea sfârșit, și au durat un an de zile și mai bine, *tranzacțiunea economică* dintre Ungaria și Austria a ajuns în cele din urmă a fi perfectă la finele săptămânei trecute, ceea ce constituie evenimentul cel mai important al ultimelor zile.

Amănunte autentice asupra condițiilor sub care s'a încheiat *tranzacțiunea* între cele două guverne, lipsesc până acum, participanții la pertractările încheiate fiind obligați la discrețiune prin parola lor de onoare. Ele vor ajunge la cunoștința publică abia la 16 crt., ziua în care ambele guverne dualiste și-au propus a prezenta celor două corpuri legiuitoare proiectele de legi privitoare la *tranzacțiune*, cari într'aceea vor primi și aprobarea prealabilă a Majestății Sale.

În complexul de chestiuni, ce au fost a se regula în legătură cu *tranzacțiunea economică* un rol din cele mai importante i-a revenit *chestiunii Băncii de emisiune*, care nu odată eră p'aci să zădărnicească întreaga *tranzacțiune*, pentru că, pe când din parte austriacă se pretindea, ca deja de acum să se hotărească și asupra sortii viitoare a Băncii de emisiune, pe atunci din parte ungară chestiunea Băncii eră conșiderată ca o chestiune independentă, ce va putea fi regulată și ulterior.

Punctul de vedere al guvernului ungar se pare a fi eșit învingător în aceasta chestiune și astfel va depinde de parlamentul ungar, de a decretă la timpul său, când Banca Austro-Ungară va cere înnoirea privilegiului său, fondarea unei Bănci de emisiune independente sau a hotărî susținerea Băncii de emisiune comune.

În favorul celei dintâi se face deja de mult o întinsă propagandă în o parte a pressei maghiare, care pretinde cu înzistență încetarea comunității financiare de până acum și luarea măsurilor necesare ca la 1810, când expiră privilegiul Băncii Austro-Ungare, Banca de emisiune independentă, ungară, să-și poată începe activitatea.

Pe cât de ferbinte este însă aceasta dorință a partizanilor absolutei independențe economice a Ungariei, pe atât de greu executabilă, dacă nu chiar nee-

xecutabilă este între împrejurările actuale ideea înființării Băncii de emisiune independente.

Insuși în sinul guvernului bărbați de talia lui Wekerle și alții, dându-și seama de situația reală a țării și de foloasele, ce și pân'acum le-a tras aceasta prin mijlocirea Băncii Austro-Ungare, din comunitatea financiară cu Austria, s'au declarat categoric pentru susținerea statului quo în ce privește Banca de emisiune. Și ca Wekerle s'au pronunțat asupra chestiunii: Bancă independentă sau bancă comună? — în cadrul unei anchete recente, ce a deschis ziarul „Pester Lloyd” — fără excepțiune toți corifeii mai de seamă ai vieții economice-financiare a patriei noastre.

Capacități financiare recunoscute ca Sigm. Kornfeld, Leo Lánczy, Edm. Hevesi, Dr. K. v. Imrédy și alții, a căror competență în materie și imparțialitate stă mai presus de ori ce îndoială, toți în unanimitate au recunoscut marile servicii făcute țării din partea Băncii Austro-Ungare, a căreia susținere ca instituție comună o consideră unii de cel mai mare interes vital pentru creditul Ungariei. Fortarea Băncii de emisiune independente din contră, mai ales între împrejurările actuale nefavorabile atât ale pieței internaționale, cât și ale pieței interne de bani, este timbrată deadreptul ca o aventură financiară, periculoasă și păgubitoare.

Enunțările bărbaților amintiți bazate pe consideratii de natură pur economică, precum este și chestiunea Băncii de emisiune o chestiune eminamente economică-financiară, — cu toate eforturile ce se vor face din parte contrară — credem că le putem considera ca decizătoare pentru viitorul Băncii Austro-Ungare, care — o putem lua ca un ce sigur — va rămâne și de aici încolo și anume cel puțin încă 10 ani, până la 1917, ceea-ce a fost pân'acum, o instituție comună menită a servi deopotrivă interesele economice-naționale ale Ungariei, ca și ale Austriei

Etalonul.

Dobânda este rebonificarea, ce se plătește pentru întrebunțarea de *capitaluri de bani* străine. Capitalul de bani însă nu este identic cu banii gata și nu toți banii gata sunt totodată și capital de bani. Banii destinați pentru acoperirea cheltuielilor de trai nu sunt capital de bani; de altă parte însă suma capitalurilor de bani existente în o țară, este cu mult mai mare decât suma banilor gata. Capitalul de bani cuprinde în sine, afară de capitalurile reprezentate prin banii efectivi, încă și *pretenziunile de bani*, ce servesc ca bază de venituri sau câștiguri. Pretenziunile de bani trebuie distinse mai întâi după scadențele lor în capitaluri de bani circulante, și în capitaluri de bani plasate fix. Acestea din urmă ca d. ex. împrumuturile hipotecare pot fi retrase numai după un termen de anunț mai îndelungat sau nu se pot anunța (abzice) deloc, ca d. ex. împrumuturile publice; de capitalurile de bani circulante însă se țin, afară de banii gata, împrumuturile și cambiile cu scadență scurtă și pretenziunile cu termen de anunț scurt sau momentan scadente, cum sunt de regulă depozitele de bancă. Bancnotele rescumpărabile încă reprezintă numai pretenziuni de natura aceasta, deși în viața de toate zilele se privesc ca bani gata. De fapt ele implinesc, ca și cecurile liberate asupra unor bonuri de bancă în permanență scadente, acelaș rol ca și banii efectivi. Capitalul de bani formează, peste tot, o parte a capitalului circulant, a căruia cealaltă parte se compune

din mărfuri, cari garantează totodată pretenziunile în ființă față de posesorul acelora.

Capitalul de bani poate fi lăsat (cedat) altora pentru întrebunțare numai dacă este liber, disponibil spre scopul acesta. Capitalurile de bani plasate fix nu sunt libere în senzul acesta și se pot libera numai dacă se replătesc. Capitaluri de bani disponibile se pot câștiga și prin vânzare de efecte sau realități, aceste capitaluri încă au trebuit să existe deja de mai nainte ca atari și în cazul acesta are loc numai o transcriere a acelora dela cumpărător la vânzător. De acesta din urmă depinde acum, de a plasa capitalul primit din nou în o formă oarecare, ori a-l ține, în așteptarea unei ocaziuni mai favorabile, deocamdată liber la dispoziția sa.

Capitalul de bani circulant încă este numai în o mică părțică a sa disponibil pentru acordarea de credit, fiindcă se dă în schimb pentru mărfuri sau hârtii de valoare, sau are o altă destinație dinainte hotărâtă. Ceea-ce se încassează azi, servește mâne poate deja pentru acoperirea unei datorii scadente. Din aceasta mișcare însă totuș rezultă totdeauna un anumit rest de bani, care, când merge afacerilor este mai puțin viu, crește, la din contră, scade. Anumite rezerve sunt absolut necesare și pentru asigurarea solidității întreprinderii. Dacă acum numărul de casă și rezervele unui număr mai mare de întreprinderi se concentrează la o bancă, atunci o parte a acestor sume poate fi considerată ca un capital de bani *disponibil*, care se poate întrebunța pentru acordarea de credit dar numai pe timp scurt. Pentrucă deși între anumite împrejurări unii dintre deponenți pot fi necesitați de a-și ataca rezervele, totuș nu este de presupus, că vor ajunge în aceasta poziție toți deponenții deodată și în acelaș timp. Capitalul propriu al băncilor încă este destinat mai ales pentru plasări cu termene scurte, dar ceea-ce devine pentru moment liber din acestea, precum și din depozitele străine, asemenea are de cele mai multeori deja o destinațiune dinainte hotărâtă. Când economia națională este în dezvoltare, cererea de capitaluri de bani străine este în continuă creștere, trebuie acordate într'un interval de timp dat, mai multe credite noue, decât sunt scadente din cele acordate mai nainte, iar aceasta este posibil numai dacă cererile de credit sunt alimentate cu capitaluri *noue* de bani. În țări unde încă nu s'a încetățenit sistemul de bancă anglo-american, se poate face aceasta așa, că banii, și ai privaților, cari până aci au stat nefolosiți în case se transformă în capital de bani și se pun în serviciul circulației de cecuri. Prin aceasta însă se înlesnește numai pentru o singură dată acordarea de credite cu termene scurte; pentrucă după ce sistemul de cec ar fi ajuns la aceiaș dezvoltare ca în Anglia și America, cererea tot mai intensivă de bani totuș ar provoca iarăș o nouă încordare. Singurul izvor durabil pentru înmulțirea capitalurilor este excedentul producțiunii naționale, care în economiile private se prezintă ca un excedent al venitului peste consumațiune. Obiectiv el conzistă din o creștere a bunurilor reale, din cari o mare parte servesc de bază a unor pretenziuni de bani, cari la rândul lor sporesc capitalul de bani. Rezerva de aur încă poate fi înmulțită; înmulțirea aceasta însă nu totdeauna este esențială, cum se vede din exemplul Angliei, a căreia rezervă de aur este relativ mică și nu crește aproape de loc.

Excedentele de venituri, cari la tot cazul rezultă în cea mai mare parte a lor din câștigurile întreprinderilor industriale și de altă natură, însă nici decât nu

devin exclusiv capital liber pentru acordarea de noue credite. Din contră o parte din ele se investesc imediat din nou în edificii de fabrici, mașini, căi ferate etc., plasări ce se pot face și prin primirea de acții din partea capitaliștilor. Acțiunile nu reprezintă pretenziuni de bani, ci documentează numai participarea la o întreprindere, și astfel ele nu sunt a se considera ca capital de bani, deși nominal exprimă bani. Pentru piața de bani, este fără îndoială cu totul egal din punct de vedere practic, că oare se face apel la ea pentru plasarea de acții sau de obligațiuni.

Prin noile plasări permanente însă banii nu dispar din lume, dar capitalurile de bani libere, concentrate mai înainte în mâinile singuraticilor, acum nu mai există ca atare, ci s'au distribuit în salariile muncitorilor ori au devenit venituri sau capitaluri circulante nelibere, de ale fabricanților și întreprinzătorilor de construcții. Aglomerarea de capitaluri de bani disponibile poate începe acum din nou în altă parte, dar o reîntoarcere automată în aceeași mână n'are loc. O altă parte a excedentelor de venituri, posesorii o vor întrebuința și pentru dotarea întreprinderilor nouă cu capital de operațiune și înmulțirea capitalurilor la întreprinderile deja existente. Restul excedentului este capital de bani disponibil pentru acordarea de credite, cu scadență scurtă, sau lungă. Prin urmare între împrejurări normale suma excedentelor devenite disponibile într'un anumit interval de timp, să zicem de un an, trebuie să echivaleze oarecum capitalul de bani cheltuit în același timp pentru întreprinderi nouă, dezvoltarea celor existente, pentru înmulțirea împrumuturilor ipotecare, pentru contractarea de împrumuturi nouă de stat, și alte obligațiuni nouă emise, pentru înmulțirea scontărilor, a împrumuturilor de lombard etc. Dacă plasările cele nouă întrec excedentele, atunci aceasta este posibil numai prin o extindere periculoasă a creditului neacoperit (fără fundațiune), ceea ce provoacă înainte de toate o urcare a etalonului și dacă aceasta nu restabilește echilibrul, urmarea este o criză violentă. Prin o emisiune de bancnote potențată situația nu se poate îmbunătăți, pentru că dacă cineva prin amanetarea de efecte își acuiră bancnote, atunci, ce este drept se ajută pentru moment, dar prin aceste note încă nu s'au creat capitaluri de bani disponibile, ci s'a contractat numai în locul unei datorii plătite o datorie nouă, care apasă asupra viitorului. Chiar și importul de aur produce numai într'atâta capitaluri libere, întrucât aurul importat conține pentru primitor *un câștig*; pe când dacă naște o datorie față de străinătate, atunci tot numai un ajutor momentan însemnează.

Aplicarea acestor reflexiuni asupra stărilor actuale urmează dela sine. În America, Anglia, Germania, Austria și în Ungaria scontul este de un an de zile extraordinar de urcat și etalonul plasărilor fixe încă a crescut în măsură însemnată. Concluziunea este deci că suma plasărilor de capitaluri nouă a întrecut în țările numite excedentul veniturilor. Cu natura și extenziunea acestor investițiuni nu ne putem ocupa mai de aproape la acest loc; este de ajuns a constata, că în Germania d. ex. s'au contractat în anii ultimi din partea orașelor număratoase împrumuturi, s'au construit număratoase edificii, iar în Austria diferitele întreprinderi industriale au absorbit capitaluri enorme. De altă parte au crescut în anii din urmă în mod considerabil cheltuielile traiului de toate zilele, asemenea s'a mărit consumația de lux și astfel totalul excedentului de venit poate nu a crescut în aceeași măsură ca însuși venitul, prin ceea ce atât mai ușor au putut

ajunge la preponderanță investițiunile nouă de capitaluri. Contraproba o oferă Franția, care participă destul de viu la investițiuni din străinătate, pe când în interiorul țării spiritul de întreprindere este cu mult mai puțin dezvoltat ca în celelalte state culte. De altă parte însă Francezii întrec toate celelalte popoare în cruțare, au în urma acesteia relativ cel mai mare excedent de venituri și este de admis, că acesta echivalează plasările lor nouă. De aci provine că Banca Franței a putut să-și mențină și în aceste vremuri critice, timp mai îndelungat etalonul de 3%, pe care în fine nu l-a urcat decât cu $\frac{1}{2}\%$ la $3\frac{1}{2}\%$.

Cum sunt prospectele pentru viitor? De o criză acută, cel puțin în ce privește Europa, nu trebuie să ne temem; etalonul mai urcat însă va mai apăsa încă un timp oarecare piața de bani și anume până atunci, până se va fi ajuns la o nivelare între formarea continuă de capitaluri nouă de bani și între creșterea continuă după astfel de capitaluri. Acordarea de credit fără formarea de capitaluri efective nouă nu însemnează altceva, decât a împinge datorii în viitor și prin aceasta a îngreună îmbunătățirea situației viitoare. Îmbunătățirea aceasta se poate aștepta numai dela reducerea investițiunilor curente, dar nu a celor de fapt productive. Ci numai a celor, cari, — ca multe împrumuturi — servesc în preponderanță scopuri consumtive sau sunt de natură speculativă. O restrângere a excesului speculațiunii curate este cu atât mai necesară, cu cât aceasta de regulă nu operează cu excedente de venituri, fiindcă în fața câștigurilor unora stau pierderile celorlalți. Etalonul urcat a restrâns experimentările cu capital străin, atât la întreprinderile industriale, cât și la cele comerciale, ba chiar și statul și alte autorități, încă se vor hotări numai cu greu la contractarea de împrumuturi nouă. Față de aceasta situația industriei nu este nefavorabilă, întreprinderile sănătoase se rentează bine, asemenea și acțiunile lor aduc venituri frumoase și se poate aștepta urcarea cursului lor. Recolta slabă din anul curent firește exerciază o influență nefavorabilă, în general însă pretutindenea producțiunea națională a crescut, și prin aceasta, după toată probabilitatea, va crește și excedentul venitului național în așa măsură, încât se va restabili iarăși echilibrul între el și cererea de bani și prin aceasta etalonul încă va ajunge din nou la nivelul vechiu, obicinuit. După „*Economist*“.

*

JURISDICȚIUNE.

Dreptul de desdaunare contra membrilor comitetului de supraveghiare. Din incidentul concursului băncii „Leipziger Bank“ forurile judecătorești din Germania au enunțat, că în caz de concurs dreptul de desdaunare față de membrii comitetului de supraveghiare îl poate validă numai masa concursuală, căreia îi compete eventuala sumă de desdaunare. Cu alte cuvinte îndreptățirea de a pretinde desdaunare formează o parte constitutivă a averii concursuale.

*

Responsabilitatea licuidatorilor. Prin deciziunea sa Nr. 718/906 Curia reg. a enunțat, că responsabilitatea licuidatorilor societății pe acții se poate stabili pe baza §. 205 al L. C. numai în cazul acela, când societatea deja nu mai are nici o avere neîmpărțită; în caz că există astfel de avere, pretenziunea trebuie validată în prima linie contra societății și aceasta

chiar și atunci, când firma societății în urma dizolvării s'ar fi șters din registrul firmelor comerciale.

*

Buletin de comandă în loc de cambie. Curia reg. prin decisiunea sa Nr. 469/906 a enunțat, că cel-ce știe scrie un se poate provoca cu succes la faptul, că a subscris un buletin de comandă, și nu cambiu.

*
C

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 10 Octomvrie 1907.

Situațiunea pieței internaționale de bani nu este egală pe toate piețele. În London stockul metalic a scăzut conziderabil în urma unui transport de peste 1 milion funți sterling la Egipt, și pe Sâmbătă se așteaptă o nouă expedițiune mai mare de aur dela banca engleză în Egipt. În Berlin situațiunea băncii în 7 crt. a fost mai favorabilă decât la aceeaș perioadă din anul trecut. Din circulațiune s'au scos 206 milioane M. bilete supuse la dare, reducându-se acest contingent la 395 milioane M. față de 400 milioane M. în 1906. Pe piața liberă oferta a fost însemnată, cu toate acestea discountul privat a rămas încordat.

La Banca Austro-Ungară încă au fost mai mari încassările decât în săptămâna primă a anului trecut, astfel situațiunea sumară prezintă o icoană mulțămitoare. Circulațiunea de bilete libere de dare a scăzut cu 32.9 milioane la 134.21 milioane K, portofelul de cambii cu 51.3 milioane la 791.3 milioane K și metatatalul nobil cu 3.7 la 1431.1 milioane K. Din bonurile în giro s'au ridicat K 20.4 milioane K. Totuș despre o ameliorare a pieții interne nu se poate vorbi. Efectul transacțiunei încheiate în 5 crt. între cele 2 guverne s'a mărginit aproape numai în urcarea cursului hârțiilor de stat ungare. Nici nu sunt semne despre o reducere a etalonului în timp apropiat, din contră băncile mari sunt tot așa de rezervate ca și până aci.

LEGISLAȚIUNE.

Simplificarea protestului cambial. Guvernul imperial german a compus un proiect de lege cu privire la simplificarea protestului cambial, care proiect a fost primit cu mare interes în cercurile interesate. În legătură cu aceasta asociația centrală a comercianților și industriașilor germani a înaintat guvernului un memorandum, prin care se cere introducerea protestului cambial pe calea poștei, ceea ce guvernul a și pus în vederea cercurilor interesate. Noua procedură de protest este contemplată din partea guvernului astfel, că în caz când plata nu s'a refuzat categoric din partea acceptantului și termenul fixat pentru ridicarea protestului încă n'a expirat, cambia să fie prezentată acceptantului, după posibilitate mai de multe ori.

*
o

AGRICULTURĂ.

Situațiunea agricolă.

În *Ungaria*. La 1 Octomvrie a. c. situațiunea agricolă eră prezentată de către ministerul de agricultură astfel:

În jumătatea a doua a lunii Septemvrie zilele au fost călduroase, nopțile răci și seceta neîntreruptă. În unele regiuni ale țării n'a ploat de loc, în altele foarte puțin. În singuraticile regiuni a căzut brumă, iar la munte a nins. Răcelile de noaptea au cauzat stricăciune unor plante de grădină, strugurilor, tutunului și cucuruzului târziu. Timpul uscat a promovat treeratul bucatelor și alte lucrări, dar a fost nefavorabil pentru arat.

Sămănatul săcării, grâului și orzului merge încet; în unele regiuni, ca pe Alföld, este cu totul imposibil, și sămănăturile nu răsar de loc ori numai anevoie. E mare trebuință de ploaie. Ca și cu spicoasele stă treaba și cu rapița.

Pentru *culesul cucuruzului* timpul a fost favorabil. Recolta se evaluează la 44.33 milioane măji metrice față de 41.38 milioane în anul trecut.

Cartofi timpurii au dat recoltă satisfăcătoare; cei târzii au rămas mici. Timpul pentru recoltarea lor este favorabilă. Recolta se evaluează la 44.84 milioane măji metrice, față de 48.74 milioane măji metrice în anul trecut.

Curechiul și legumile nu s'au putut desvoltă bine din cauza lipsei de ploaie. Unde au fost ploi de ajuns ele vor da recoltă bună.

Napii de nutreț și de zahar nu s'au putut desvoltă mai departe din lipsa de ploaie. Recolta este mijlocie și submijlocie. Calitatea lor este satisfăcătoare. Recoltarea se face anevoios din cauza uscăciunii.

Plantele de nutreț nu s'au putut desvoltă din cauza secetei.

Livezile au dat o recoltă slabă.

Pășunile mai ofer numai puțină hrană pe sama vitelor.

Viile s'au cules ori se culeg pretutindeni. Recolta este mijlocie sau slab mijlocie. Calitatea e foarte bună.

Pomii tomnatici au dat recoltă slabă. Numai perseci au fost multe.

+

CRONICA.

Posturi vacante. „*Arieșana*“ din Turda a publicat concurs pentru ocuparea postului de *cassar*. Salar anual K 1440; termenul concursului 20 curent.

— „*Bocșana*“ din Bocșa-montană caută *cassar*. Salar anual K 1200 și tantiema statutară.

— „*Cassa de păstrare (reuniune)*“ în Săliște publică concurs cu termen de 24 crt. pentru ocuparea unui *post de funcționar*. Salar anual K 1000, relut de cuartir K 100, tantiemă statutară și cuincuenalii de câte 10%.

Amănunte între anunțurile acestui număr.

Statistica tovrășiilor din Austria. La finele anului 1906 numărul total al tovrășiilor economice de tot felul din Austria a fost de 11,683, cu 711 mai multe decât în 1905. Dintre acestea au fost 7886 de însoțiri de anticipații, dintre cari 1823 cu res-

ponzabilitate nelimitată. Aproape 70% a tovarășilor, adică 5431 sunt casse de împrumut și păstrare sistem *Raiffeisen*, cari în urma propagandei ce se face în favorul lor din partea cercurilor oficiale se înmulțesc cu mult mai mult decât tovarășiile de credit sistem *Schulze-Delitsch*.

Examenul oral de maturitate dela școala comercială superioară română gr. or. din Brașov s'a ținut în zilele de Sâmbătă 22, Luni 24, și Marți 25 l. c. sub presiunea d-lui *Vasile Voina* protopop, comisariul conzistorial și în prezența d-lui *Putnoky* director gimnazial în Lugos, comisar al Ministerului de culte și instrucțiune publică și *W. Paul* conzilier r., prezidentul camerei de comerț și industrie din Brașov, comisar al Ministerului de comerț. La examenul scripturistic s'au supus 33 candidați, cari toți au fost admiși și la oral.

Marți la 6^{1/2} oare seara s'a publicat rezultatul examenului, care a fost următorul:

Au fost declarați maturi cu foarte bine 3 candidați: C. Coltofeanu, C. Manta și A. Popp; maturi cu bine 8 candidați: G. Berniac, O. Constantin, P. Ermeliu, I. Herșcu, E. Noaghea, Șt. Peneș, V. Șiclovian și L. Vasilescu; maturi 12 candidați: G. Armăsariu, I. Baboie, E. Cucu, G. Enea, A. Fiștea, I. Hernea, N. Herșcovici, M. L. Jourca, M. Moșoiu, A. Oancea, T. V. Rășnovean și N. Vodă; 8 candidați repetează din câte unul și două obiecte în Decembrie, iar 2 candidați au fost respinși pe un an de zile.

Instituțiile de natură economică din Săcuime. La finele anului 1906 au existat pe teritoriul comitatelor săcuiești 163 de tovarăși de credit, a căror activitate s'a extins peste 534 comune; numărul membrilor acestor tovarăși a fost de 35,314 cu 50,507 părți fundamentale, în valoare de K 2.616,160, din cari plătite K 1.770,200. Depozitele s'au cifrat cu K 2.276,500, iar rezervele cu K 386,900. În 1902 când s'a început acțiunea săcuiească au fost în Săcuime 2 tovarăși de conzum cu 300 părți fundamentale și o circulație de K 18,020; la finele anului 1906 numărul tovarășilor de conzum a fost de 61, al părților fundamentale 16,029, iar circulația lor s'a urcat la K 1.309,113. Tovarășiile de lăptărit, cari până la 1902 au lipsit cu desăvârșire, s'au înmulțit la 50, dintre cari funcționează 40, cu 3771 membri. Ele au prelucrat și valorizat 4.949,544 litre de lapte și au plătit pentru el membrilor suma de K 967,681. Pentru viitor se plănuiește și înființarea de tovarăși de magazin pentru bucate.

Posta Redacțiunii.

Dlui G. T. în G. Din cauza imbulzelii de material — lucru rar la noi — cele trimise vor ajunge a se publica abia în Nrul proxim. Te rugăm însă a ne trimite și continuarea, să poată apărea în numeri consecutivi.

Sumar.

Afacerile ipotecare și situațiunea financiară. — Bancă independentă sau bancă comună? — Etalonul. — *Jurisdicțiune*: — Dreptul de desdaunare contra membrilor comitetului de supraveghiere, Responsabilitatea licuidatorilor, Buletin de comandă în loc de cambie. — *Revista financiară*: Situațiunea. — *Legislațiune*: Simplificarea protestului cambial. — *Agricultură*: Situațiunea agricolă. — *Cronică*: Posturi vacante, Statistica tovarășilor din Austria, Examenul oral de maturitate dela școala comercială superioară română gr.-or. din Brașov, Instituțiile de natură economică din Săcuime. — Posta redacțiunii.

Bursa de efecte din Viena și Budapesta.

Cursul din 9 Octomvrie 1907.

%	V A L O R I	Viena vinde	Bpesta vinde
A. Datoria de stat ungară.			
4	Renta ung. aur, ... scut. de dare	112 30	111 50
4	" " Cor. . . . . " " "	94 10	94 20
3 1/2	" " " " " " " "	83 10	83 —
—	Impr. cu premii à 100 fl. . . . . " " "	200 —	200 —
4	" p. reg. Tisei și Seghedin, sc. de dare	150 25	149 50
3	Impr. p. regul. Porților de fier . . . . . " " "	77 50	77 —
4 1/2	Oblig. de regalii croato-slavone " " "	100 50	100 —
4	" rurale ungare " " "	94 50	94 50
4	" " croato-slav. . . . . " " "	94 25	96 50
B. Datoria de stat austriacă.			
4	Renta unit. conv. în cor, Mai-Nov., sc. de dare	96 80	96 80
4	" " " " Ian.-Iulie " " "	96 75	96 80
4 2	" " în hârtie, Febr.-Aug. " " "	98 50	98 75
4 2	" " argint April-Oct. " " "	98 60	98 75
4	Losuri din 1860 à fl. 500.—	152 25	153 —
4	" " 1860 à fl. 100.—	216 —	216 —
—	" " 1864 à fl. 100.—	263 —	262 —
4	Renta austr. aur., scut. de dare	115 65	115 80
4	" " Cor. " " " " " " "	96 80	97 —
3 1/2	" " de invest. " " " " " " "	86 90	—
C. Alte datorii publice.			
4	Impr. orașului Budapesta din 1903, sc. de dare	93 —	93 50
5	" " Viena	102 45	—
6	" bulgar p. căi ferate din 1889 à frs 125	121 65	120 —
—	Imprumut Temeș-Bega din 1897	93 15	92 60
D. Scrisuri fonciare, obligaț. com., etc.			
4	Instit. de Cred. fonc. austr.	96 65	—
4	Banca austro-ungară 50 ani în florini	96 25	98 90
4	" " " " 50 ani în coroane	99 35	99 35
4 1/2	Banca comer. ung. Pesta în fl.	100 —	100 25
4	" " " " în cor.	94 —	94 —
4 1/2	Obl. com. banca ung. Pesta cu 10% premie	104 20	104 —
4	Obl. cu premii I. Cassă de păstr. repl. 60 ani	94 —	94 25
4	Scris. fonc. I Cassă de păstr. patr., Pesta	94 50	95 —
4	Obl. com. " " " " în cor	94 50	94 50
—	Obl. cu premii I. Cassă de păstr. patr. à K 100	—	104 75
4	Scris. fonc. Inst. de credit fonciar ungar în cor.	93 50	93 75
4 1/2	Banca ipotecară ungară în cor.	99 90	100 —
4	" " " " " " " " " " " " "	94 25	94 —
—	Obl. cu premii Banca " ung. hip. à K 100	—	104 —
5	" " " " " " " " " " " " "	—	101 —
4 1/2	" " " " " " " " " " " " "	—	99 —
4 1/2	Cassa de păstrare generală Sibiuu, ...	99 50	99 50
4	" " " " " " " " " " " " "	94 —	94 50
4 1/2	" " " " " " " " " " " " "	101 —	101 —
4 1/2	Inst. de credit fonciar Sibiuu, ...	99 50	99 50
4	" " " " " " " " " " " " "	94 —	94 25
E. Lozuri.			
3	Impr. cu premii Inst. de cred. fonc. aust. din 1880 à fl. 100	280 75	—
3	Impr. cu premii Inst. de cred. fonc. aust. din 1889 à fl. 100	277 —	—
4	Impr. cu premii Banca ung. hipot	253 —	250 —
2	" " " " " " " " " " " " "	105 50	110 —
5	Los. p. regularea Dunării, din 1870 à fl. 100	267 —	—
—	Basilica—Budapesta à fl. 5.—	22 75	23 —
—	Inst. de credit p. com. și indust. à fl. 100.—	464 —	465 —
—	Buda, comuna à fl. 40.—	221 —	235 —
—	Pálffy, à fl. 40.—	202 —	202 —
—	Crucea roșie austriacă, a fl. 10.—	48 90	49 —
—	" " ungară, à fl. 5.—	29 25	30 —
—	Losurile comunei Viena din 1874 à fl. 100.—	499 50	500 —
—	Sanatorium Regina Elisabeta K 5.—	—	8 75
—	Lozuri „Jó sziv”, à fl. 4.—	—	10 50
F. Valute.			
—	Galbini imper pr. bucată	11 40	11 43
—	20 franci aur	19 19	19 19
—	20 marce aur	23 52	23 54
—	Sovereigns pr bucată	24 05	—
—	Ruble hârtie per bucată	2 55	2 55
—	100 Marce hârtie	117 55	117 65
—	100 franci hârtie	—	95 84
—	100 lire hârtie	96 —	96 —
—	100 lei hârtie	—	95 30

Știința conturilor

sau

Contabilitatea în partidă dublă

de

I. C. Panțu,

profesor la Școala superioară de comerț din Brașov.

Ediția II revăzută și completată, 8° mare
I—VIII + 323 pagini.

Editura Librăriei Ciurcu din Brașov.

Se poate comanda și prin administrația „Revistei
Economice” cu prețul de K 4.—.

Legea Tovărășilor

(Legea comercială ungară artic. XXXVII; 1875,
cu o introducere și îndrumări pentru înființarea
tovărășilor)

de

Vasile C. Osvadă,

directorul însoțirii „Agricola” din Hunedoara și redactorul
foaiei „Tovărășia” din Orăștie.

Se poate comanda la autor sau și prin admini-
strația „Rev. Economice” cu prețul de 50 fil.

„TIMIȘIANA”, institut de credit și econ. în Timișoara.

SE CAUTĂ

un servitor român, care să cunoască bine și
limba maghiară eventual și pe cea germană,
pentru centrala institutului de credit și econ-
omii „Timișiana” în Timișoara, cu un salariu
lunar de K 80, tantiemă K 100 și locuință
în natură.

Oferenții să-și adreseze rugărilor lor, în-
soțite cu certificatele de naștere până inclu-
sive în 20 Octomvrie st. n. 1907.

Nr. 110 (1—1)

Direcțiunea.

„BOCȘANA”, institut de credit în Bocșa-montană.

CONCURS.

Direcțiunea institutului de economii și
credit „Bocșana” în Bocșa-montană (Német-
Bogsán) publică concurs cu termenul de a
se subșterne suplicele până la 31 Octomvrie
a. crt. st. n.; pentru ocuparea postului de
cassar, împreună cu un salariu de 1200 cor.
precum și tantiema statutară.

Reflectanții au să dovedească absol-
varea vre-unei școli comerciale.

Ceice posed pe lângă limba maternă și
maghiară și cea germană, vor fi preferiți.

Dela cel ce va fi ales să pretinde cau-
țiune de 400 cor. care sumă se va fructifica
la institut cu 6% sau aceea sumă în hârtii
de valoare, eventual și în realități.

După serviciu neexcepțional de un an
se pune în prospect întărirea definitivă.

Postul are a se ocupa nemijlocit după
alegere.

Bocșa-montană, la 26 Sept. 1907.

Nr. 106 [2—3]

Direcțiunea.

„SĂTMĂREANA”, institut de credit în Seini.

CONCURS.

Pentru ocuparea unui post de **practi-
cant** la „Sătmăreana”, dotat cu salariu anual
de K 840, prin aceasta se publică concurs.

Reflectanții au să documenteze cu ate-
stat de maturitate că au absolvat o școală
comercială precum și că posed pe deplin în
scris și vorbire limba română, maghiară și
eventual și cea germană.

Postul e a se ocupa îndată după alegere
și cel ales, după un an de serviciu de probă
prestat spre îndestulare, va fi numit oficial
cu salariu anual de K 1200 și adăugat de salariu
în înțelesul statutelor.

Recursele sunt a se trimite până inclu-
sive în 14 Octomvrie n. a. c. la adresa: „Săt-
măreana”, institut de credit și economii, so-
cietate pe acții în Seini (Szinérváralja).

Seini, 23 Septemvrie 1907.

Nr. 104 [3—3]

Direcțiunea.

„ARIEȘIANA“, institut de credit și econ. în Turda.

CONCURS.

Direcțiunea institutului de credit și economii „Arieșiana“ din Turda (comit. Turda-Arieș) publică concurs pentru ocuparea postului de **cassar** pre lângă un salariu anual de 1440 Coroane.

Sunt preferiți cei care pot dovedi calificațiune de școale comerciale și afără de limba maternă mai posed încă cel puțin cea maghiară în scris și vorbire.

Cassarul va fi angajat deocamdată numai pe un an începând cu 1 Noemvrie st. n. a. c. după care timp direcțiunea va decide asupra definitivării lui.

La caz că direcțiunea îl va numi funcționar definitiv i-se asigură drept de penziune în senzul statutelor, și are drept și la tantiema statutară.

Tot pe atunci i-se pune în vedere și o îmbunătățire ecuitabilă a salariului.

Cel ales are a depune o cauțiune egală cu salariul.

Reflectanții sunt rugați a-și înainta suplicele instruite cu eventualele documente cel mult până în 20 Octomvrie st. n. a. c.

Turda, 5 Octomvrie 1907.

Nr. 108 [1—1]

Direcțiunea.

„BISTRIȚIANA“, institut de credit în Bistrița.

ANUNȚ.

Societatea acționară „Bistrițiana“, institut de credit și economii în Bistrița, cu începere dela 1 Octomvrie n. 1907 plătește 5% interese după depuneri dela K 6000 în sus, plătind institutul și contribuția.

Bistrița, în 5 Octomvrie st. n. 1907.

Nr. 107 (1—1)

Direcțiunea.

„Cassa de păstrare“ (reuniune) în Săliște.

CONCURS.

„Cassa de păstrare“ (reuniune) în Săliște (comitatul Sibiului) exerie concurs pentru ocuparea unui post de **funcționar**, cu termen până în 24 Octomvrie a. c. st. n.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salariu anual de K 1000.
2. Relut de cuartir K 100, iar după serviciu de 5 ani K 200.
3. Tantiema statutară.
4. Cuincuenalii de câte 10%.

Reflectanții la acest post au să dovedească că au absolvat școala comercială cu examen de maturitate și că au praxă în afacerile de bancă.

După anul de probă noul ales va fi declarat de funcționar definitiv și se va împărtași și de beneficiile fondului de penziune.

Postul va trebui ocupat imediat după alegere.

Săliște, în 5 Octomvrie n. 1907.

Nr. 109 (1—2)

Direcțiunea.

Banca de asigurare Transilvania.

— Sibiu, strada Cisnădiei Nr. 5. —

Asigurări contra pericolului de foc și exploziune.

Asigurări pe viață în toate combinațiile.

Asigurări pentru cazuri de accidente.

Asigurări contra pagubelor prin grindină.

Asigurări contra infracției (furt prin spargere de casse și locuințe).

Nr. 2 (41—52)

Asigurări de sticle la galantare, etc.

Pentru bănci de credit condiții foarte avantajoase pentru asigurarea ipotecelor și reduceri considerabile de premii pentru membrii oricărei reuniuni agricole sau tovărășii economice.